

www.vg.no

kultur & trend

Religiøse tradisjoner

HØY UTDANNELSE ER GUDS FIENDE: – Sekulariseringstrenden er særlig tydelig blant folk med høy utdanning, sier forsker Pål Ketil Botvar ved Stiftelsen Kirkeforskning. Foto: MARIANNE TORP

Nye religiøse tradisjoner demrer – andre skumrer. Lystenning er inne – kveldsbønn med barn ute.

– Undersøkelser vi har gjort, viser at 40 prosent hadde tent lys på en grav i 1991. I 2008 hadde det vokst til 59 prosent, sier Olaf Aagedal (64) ved Stiftelsen Kirkeforskning.

Men færre ber kveldsbønn med barna – 28 prosent i 1991 mot 20 i 2008.

– Hvorfor har lystenningstradisjonen oppstått?

– Jeg tror det ligger en rekke årsaker til grunn. Gjennom masseturismen er mange av oss blitt eksponert for dette i katolske kirker, der lystenning er vanlig. Viktig er også det som skjedde i forbindelse med kong Olavs død, da Slottsplassen ble omskapt til et lyshav, sier Aagedal.

Lystenningens popularitet viser seg nå også i kirkens ritualer.

– Det har økt veldig. Lysglober finner vi nå i rundt halvparten av norske kirker. Lystenning ved gravferder og under gudstjenesten er nå blitt normal praksis. Dette er skjedd i løpet av bare 20 år, forklarer Aagedal.

Fakta

Religion i dagens Norge

■ Boken «Religion i dagens Norge. Mellom sekularisering og sakralisering» (Universitetsforlaget) bruker nylig innsamlede data til å analysere ulike sider ved religion og religiøsitet i Norge 2008/2009, bl.a. religiøs tro og praksis, nye ritualer, alternativ religiøsitet, tradering av religion, religion og likestilling, religiøs mangfold, religion og offentlighet, medialisering av religion, religion og moral.

■ Redaktører er Ulla Schmidt og Pål Ketil Botvar.

■ I tillegg til redaktørene bidrar Knut Lundby, Ida Marie Høeg, Pål Repstad, May-Linda Magnussen, Jan-Olav Henriksen, Olaf Aagedal.

■ Utgitt med støtte av Fritt Ord og Stiftelsen Kirkeforskning.

SPÅMANN: 24 prosent tror at spåmenn kan se inn i fremtiden. «Snåsamannen» Joralf Gjerstad mener seg å ha denne evnen.

Foto: ØIVIND NORDAHL NÆSS

ENGLELERERE: Elisabeth Samnøy og prinsesse Märtha Louise er ikke alene. 40 prosent er åpne for et liv etter døden. FOTO: HUGO BERGSAKER

LYSMESSE FOR EN DØD KONGE: 17. januar 1991 døde folkekongen Olav V,

Gudstroen

Av JON H. RYDNE

Nær annenhver nordmann tror på høyere makter, men tallet synker. Og 8 av 10 mener religion fører til mer konflikt enn fred.

Det viser en undersøkelse foretatt av Stiftelsen Kirkeforskning, publisert i boken «Religion i dagens Norge».

– 80 prosent er enig i at religion fører til mer konflikt enn fred?

– Jeg ville nok svart det samme selv. Religiøse grupper er jo generelt uenige. Spørsmålet ble stilt globalt, så svarene gjelder ikke nødvendigvis bare Norge, men speiler verden. Men fred er ei det

beste – alltid. Vi skal jo ha diskusjon i et levende demokrati, sier Pål Ketil Botvar (47), som sammen med Ulla Schmidt er redaktør for boken.

Flere tviler

Undersøkelsen bekrefter at vårt samfunn er inne i en sekulariseringsprosess. Andelen ikke-troende nordmenn

– Det er en lang tradisjon for synske mennesker i Norge.

Pål Ketil Botvar, forsker

økte fra 22 til 32 prosent fra 1991 til 2008. Stadig færre tror på Gud og et liv etter døden. Andelen som sa de var «troende uten tvil», sank fra 20 til 15 prosent i samme tidsrom.

– Trenden er særlig tydelig blant folk med høy utdanning og når det gjelder tradisjonel-

le former for religiøsitet, altså Kirken. Men når det gjelder mer generell religiøsitet ser vi også en tendens til stabilitet. Andelen som kaller seg «religiøse» i en eller annen form, har ikke forandret seg nevneverdig siden 1991, forklarer Botvar.

Flere åndelige

Flere og flere, 17 prosent, vil kalle seg «åndelige, men ikke religiøse» og søker til alternative grupper i jakten på egen individualisert tro, som bedre passer til egne behov.

– Hva ligger i å være åndelig?

● 25 prosent tror spåmenn kan se fremtiden ● 13 prosent tror på

og spontant tente folk tusenvise av levende lys på Slottsplassen. Nå er lystening også blitt del av kirkens ritualer. Foto: HANS OLAV FORSANG

våkler

MIRAKELTRO: Hver tredje nordmann tror på mirakler og helbredelse ved bønn. Her er pinsemenighetspredikant Aage Samuelsen i aksjon i Sarpsborg i 1957.

Foto: SCANPIX

– Å være opptatt av eksistensielle spørsmål og søke etter mening og noe hellig i tilværelsen. Dette viser at New Age-bevegelsen, som oppsto på 80-tallet, har fått fotfeste. Vi kan grovt sett dele dem inn i to grupper: De som åpent søker etter en religiøs forankring i eller utenfor kirken, og de ideologisk overbeviste, som er bevisste på at de står for en åndelighet som avviker fra Kirken. De har funnet sitt ståsted, forklarer Botvar.

Tror på spåmenn

Undersøkelsen viser også at

Märtha Louise & Co. ikke er alene.

40 prosent er åpne for et liv etter døden, og 18 prosent tror på avdøde forfedres overnaturlige krefter.

1 av 3 tror på helbredelse ved bønn og på mirakler.

13 prosent tror på lykkeamuletter, og hver fjerde nordmann tror på spåmenn som kan se inn i fremtiden.

– **Skremmer det deg at hver fjerde nordmann tror på spåmenn som kan se inn i fremtiden?**

– Nei, jeg blir ikke skremt av det høye tallet. Dette er ikke noe nytt fenomen. Vi har

lett for å tenke på spåkoner med kule i mørke telt, men det er en lang tradisjon for synske mennesker i Norge, Marcello Haugen for eksempel. Mange mener jo i dag at «Snåsammen», Joralf Gjerstad, kan se inn i fremtiden. Gjerstad gjør ikke en katt fortred, mener Botvar.

Typisk religiøs

– **Hvem er den typiske religiøse nordmannen?**

– En lavt utdannet, eldre kvinne som bor på Sørlandet. Sekularismens høyborg er Oslo/Akershus, mens den

sterke kristne orienteringen stadig er sterkere i Agder og på Vestlandet.

– **Hva vil islam bety for religionslivet i Norge?**

– Folk er blitt mer vant til å forholde seg til at religion gjør seg gjeldende i det offentlige rom og er blitt mer bevisste rundt spørsmål knyttet til religionsfrihet og ytringsfrihet. Det er positivt. Det negative er om noen religiøse grupper mener at religionen gir dem lov til å se bort fra demokratiske lover og regler, sier Pål Ketil Botvar.

E-post: jon.harald.nydne@vg.no

– Religion er som bensin på bålet

1. Antallet som tror på Gud synker kraftig. Hva tenker du om det?
2. Er du, som 8 av 10 nordmenn, enig i at religion fører til mer konflikt enn fred?

Are Sende Osen (40), programleder for «På tro og Are» på NRK1.

1. Gledelige nyheter og tall til ettertanke. Det burde få konsekvenser for statskirkeordningen i Norge. Mine møter med de forskjellige religionene har forsterket min vantro, uten at min tro på mennesket er svekket.

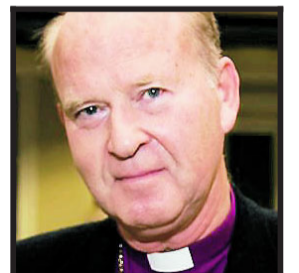
2. Ja, og jeg er positivt overrasket over at tallet er så høyt. Folk kjenner jo ingen ateistiske selvmordsbombere. Hellig overbeviste folk, som vet de har rett med gud på sin side, fører ikke noe godt med seg.

Jens Brun-Pedersen (56), pressesjef Human-Etisk Forbund.

1. I vårt samfunn møter folk mange som er like oppriktige og ærlige i sin tro selv om de tilhører andre religioner enn dem selv. Dette har nok ført til en oppsmuldring av kristendomstroen i Norge.

2. Prosenten er overraskende høy. Jeg er jo enig – all historie, fortid som nåtid, viser at religion er en viktig del av verdens konflikter og ofte fungerer som bensin på bålet.

Olav Skjevesland (68), biskop i Agder og Telemark bispedømme.

1. Mitt inntrykk er at dogmatisk kirkelig kristendom er på en viss retur, men at folk ikke er blitt mindre religiøse. Mange har en mer anende, søkende tilnærming til åndelige spørsmål og leter etter en individuelt tilpasset tro.

2. Tro avler ikke vold, men også tro kan misbrukes. Jeg mener svarene spiller mediekjøret rundt religiøse konflikter. Særlig etter 9/11-terroren er dette fokuset blitt sterkt. Dermed er rekken av sentrale personer som arbeidet for fred ut fra en religiøs forankring – Gandhi, Luther King Jr., Schweitzer, Tutu – kommet i bakgrunnen.

lykkeamuletter ● 18 prosent tror på forfedres overnaturlige krefter